ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI DE DONAŢIE ÎNTRE ABSENŢI

CZU: 347.441:347(478)(094.4)

Andrada Mihaela CÂNEPĂ (VASILACHE)

Școala doctorală Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

SUBSCRIPTION OF DONATION CONTRACT BETWEEN ABSENTEES

Subscription of donation contract between absentees is a topic of interest, especially in the current global context. The comparative analysis of the institution makes a valid choice of the topic because it is of interest, but also it is treated by reputable doctrinaires, in the states analyzed.

As a result, we would like to point out the need to evolve and implement systems that allow the use of distance communication tools in order to authenticate contracts.

Keywords: *absentees, certified signature, comparative analysis, donation offer, acceptance of the donation*

Donația, ca liberalitate, a apărut încă din antichitate, fără a se cunoaşte exact epoca care a consacrat-o. Dar, cum relevă G.P. Petrescu, „donațiunile au început odată cu societatea oamenilor care, pe dată ce s-au adunat, au căutat şi mijloacele de a-şi întreține amiciția lor prin daruri şi prezenturi reciproce” [1, p.14].

În vechiul drept românesc nu se poate şti cu exactitate când a fost recunoscută donația ca liberalitate. Ea a urmat soarta juridică a proprietății iar, spre deosebire de alte țări, la noi nu s-a acordat o însemnătate prea mare dreptului de proprietate [2, p.159].

Contractul de donație, în forma sa clasică, este reprezentat de autentificarea unui acord de voințe ale celor două părți contractuale.

În situația în care contractul de donație se încheie prin două acte separate, succesive, atât oferta de donație, cât şi acceptarea trebuie să îmbrace forma autentică, pentru a păstra caracterul autentic *ad validitatem*; deşi dispozițiile Codului civil român actual nu mai impun aceasta, este o condiție ce se subînțelege. Având în vedere celelalte dispoziții care reglementează momentul încheierii contractului între absenți, precum şi caracterul autentic *ad validitatem*, este necesar a aplica şi respecta forma autentică a celor două acte.

Contractul încheiat între absenți conform Codului civil al Republici Moldova

Prin Codul civil aplicabil de la 01.03.2019 se instituie un element de noutate cu privire la încheierea donației, anume – Oferta de donație [3].

Cu privire la oferta de donație ce operează în cazul donației ce se încheie între absenți, donatorul va emite către donatar, prin orice formă de comunicare, o ofertă de donație. Transmițătorul poate stabili donatarului un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donația. Dacă la expirarea termenului donatarul nu l-a anunțat pe donator despre faptul acceptării ofertei, atunci aceasta se consideră respinsă.

Cu privire la momentul încheierii contractului, facem următoarea precizare: contractul este considerat încheiat la finalizarea termenului, atunci când cealaltă parte nu a refuzat donația.

Contractul încheiat între absenți conform Codului civil al României

Codul civil român creează cadrul legislativ al ofertei de donație şi al acceptării acesteia [4].

Donația nu obligă pe donator şi nu produce efecte juridice decât din momentul în care acceptarea donatarului a fost comunicată donatorului. Acceptarea donației trebuie făcută înaintea morții donatorului sau pierderii capacității acestuia.

Dispozițiile actualului Cod civil au creat o controversă în doctrină cu privire la aspectul contractului încheiat între absenți, formându-se două opinii: momentul acceptării ofertei de către donatar, chiar dacă aceasta nu a fost comunicată donatorului şi momentul în care donatorul a luat cunoştință de acceptarea ofertei sale de donație.

Oferta de donație poate fi revocată cât timp ofertantul nu a luat cunoştință de acceptarea destinatarului. Incapacitatea sau decesul ofertantului atrage caducitatea acceptării. Aceasta înseamnă că oferta de donație făcută de donator va putea fi revocată atâta timp cât donatorul nu a luat cunoştință de acceptarea ofertei de către donatar. Revocarea poate fi făcută în mod expres sau tacit. Decesul donatorului ori incapacitatea sa de a dispune prin donații survenite înainte de acceptarea ofertei de donație de către donatar va atrage caducitatea ofertei de donație, contractul nemaiputând să fie perfectat [5].

Codul civil, prin dispozițiile sale, îmbrățişează opinia majoritară în această privință şi pune capăt controversei, prevăzând în mod expres că moştenitorii donatarului pot comunica donatorului acceptarea ofertei de donație de către donatar. În consecință, momentul încheierii contractului este momentul în care oferta de donație este acceptată de donatar, numai efectele contractului sunt amânate până la comunicarea acceptării donației către donator. Moştenitorii destinatarului pot însă comunica acceptarea făcută de acesta. Dacă donatarul a decedat înainte de a-şi exprima opțiunea cu privire la oferta de donație, moştenitorii acestuia nu mai pot accepta oferta făcută antecesorului lor. În schimb, dacă donatarul acceptase oferta anterior decesului, moştenitorii acestuia pot comunica acceptarea donatorului [6].

În literatura de specialitate, discuțiile asupra voinței juridice ca element de bază al actului juridic a fost studiată de numeroşi autori care au reuşit să dea o apreciere binemeritată.

Astfel, potrivit unui autor român [7, p.8-9], voința juridică reprezintă o decizie, o hotărâre a unei persoane de a săvârşi un act sau un fapt producător de consecințe juridice. Ea capătă valențe juridice atunci când îmbracă forma actului juridic.

În concepția unui alt autor român [8, p.7], voința poate fi definită ca impulsul ce determină activitatea umană spre realizarea unor anumite scopuri, cu condiția existenței acestor scopuri. Ea este un element complex atât din punct de vedere psihologic, cât şi din punct de vedere juridic.

Sub aspect juridic, voința este complexă, deoarece reuneşte în structura sa două elemente: consimțământul şi voința [9, p.13].

Contractul încheiat între absenți conform dreptului francez

Conform dispozițiilor Codului civil francez, care au fost preluate de la Codul Napoleonian, *toutes personnes peuvent et recevoir, soit par donation entre-vifs, soit par testament, excepté celles que la loi en déclare incapables.*

De aceea, dacă nu există incapacități ale părților, donațiile se pot încheia între prezenți sau absenți.

Contractul de donație nu are efect în privința donatorului decât din ziua în care actul care constă în acceptare îi este notificat. Formularea a născut o serie de controverse în doctrina care a exprimat opinii divergente cu privire la momentul încheierii acestuia.

Prima opinie doctrinară susține că există două momente diferite, pentru că în privința donatarului încheierea are efecte din ziua acceptării donației, iar numai legat de donator încheierea contractului de donație produce efecte din momentul notificării acceptării.

Opinia contrară apreciază că atât timp cât contractul de donație este un contract unilateral, doar donatorul are obligații; astfel, dacă nu produce efecte pentru donator, acesta nu poate produce efecte nici pentru donatar.

Încheierea contractului de donație între absenți în contextul actual

Cu toții traversăm o perioadă nefastă ce pe plan mondial a dezechilibrat lumea. Fără să ne dăm seama, trăim diferit, suntem nevoiți să găsim noi metode de interacțiune şi uneori ne întrebăm dacă ne este îngrădită libertatea.

Considerăm că acest context pandemic ne oferă posibilitatea să dezvoltăm noi metode de interacțiune contractuală.

Din cauza faptului că pentru diferite perioade de timp am fost nevoiți să rămânem izolați la propriile domicilii şi activitățile instituțiilor publice au fost suspendate pentru public, am putut să conştientizăm puterea pe care ne-o oferă instrumentele electronice.

Un instrument ce ne poate fi de folos (şi considerăm că poate fi) este semnătura electronică calificată.

Înscrisul în formă electronică este reglementat de legiuitor în art.267 din Codul de procedură civilă din România, prin intermediul unei norme de trimitere la legea

specială, în acest caz fiind vorba de Legea nr.455/2001 privind semnătura electronică. Acesta reprezintă, potrivit art.4 din Legea nr. 455/2001, o colecţie de date în formă electronică între care există relaţii logice şi funcţionale şi care redau litere, cifre sau alte caractere cu semnificaţie inteligibilă, destinate a fi citite prin intermediul unui program informatic sau al altui procedeu similar.

În doctrină s-a afirmat că „pot constitui înscris în formă electronică: un e-mail, termenii şi condiţiile afişate pe un website şi orice alt document redactat în formă electronică, dacă acestea pot fi citite prin intermediul unui program informatic" [10, p.135].

Înscrisul electronic trebuie să aibă ataşată sau să i se fi asociat logic o semnătură extinsă [11], bazată pe un certificat calificat nesuspendat sau nerevocat la momentul respectiv şi generată cu ajutorul unui dispozitiv de creare a semnăturii electronice. Mai mult, art.7 din lege prevede că „în cazurile în care, potrivit legii, forma scrisă este cerută ca o condiţie de probă sau de validitate a unui act juridic, un înscris în formă electronică îndeplineşte această cerinţă dacă i s-a încorporat, ataşat sau i s-a asociat logic o semnătură electronică extinsă, bazată pe un certificat calificat şi generată prin intermediul unui dispozitiv securizat de creare a semnăturii" [12].

În momentul de faţă, în România se recunosc ca fiind valabil încheiate actele ce decurg din relaţiile de muncă.

Problema pe care o ridică semnarea contractelor în format electronic, precum şi prin counterparts este autentificarea. Deoarece, aşa cum am şi menţionat anterior, legislaţiile solicită forma autentică în vederea îndeplinirii condiţiei de *ad validitatem*.

Propunerea noastră este formarea şi implementarea unui sistem remote care să permită notarului public să identifice părţile, să le certifice capacitatea şi să poată stabili voiţa neviciată a părţilor. Atunci când va exista posibilitatea sigură de a autentifica un contract de donaţie între absenţi, putem spune, fără îndoială, că am evoluat şi suntem în pas cu realităţile vremurilor.

Referinţe:

1. PETRESCU, G.P. *Donaţiunile între vii şi donaţiunile neregulate*. Vol.I. Bucureşti, 1891, p.14.
2. ISTRĂTOAIE, M. Forma contractului de donaţie. Regula şi excepţia în reglementarea Noului Cod civil. Darul manual. În: *Revista de Ştiinţe Juridice*, 2006, nr.1, p.159.
3. Articolul 1199 (Oferta de donaţie) din Codul civil al Republicii Moldova: În cazul în care un bun mobil este transmis fără acordul celeilalte părţi, transmiţătorul poate stabili acesteia un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donaţia. La expirarea termenului, contractul se consideră încheiat dacă cealaltă parte nu a refuzat donaţia. În caz de refuz, transmiţătorul are dreptul să ceară restituirea bunului în conformitate cu regulile privind îmbogăţirea nejustificată. Dispoziţiile art.1024 rămân aplicabile.
4. Articolul 1013 (Formarea contractului) din Codul civil al României: (1) Oferta de donaţie poate fi revocată cât timp ofertantul nu a luat cunoştinţă de acceptarea destinatarului. Incapacitatea sau decesul ofertantului atrage caducitatea acceptării. (2) Oferta nu mai poate

fi acceptată după decesul destinatarului ei. Moştenitorii destinatarului pot însă comunica acceptarea făcută de acesta. (3) Oferta de donație făcută unei persoane lipsite de capacitate de exercițiu se acceptă de către reprezentantul legal. (4) Oferta de donație făcută unei persoane cu capacitate de exercițiu restrânsă poate fi acceptată de către aceasta, cu încuviințarea ocrotitorului legal.

5. MURZEA, C., POENARU, E. *Donația şi testamentul. Studiu de doctrină şi jurisprudență*. Bucureşti: Hamangiu, 2007, p.31.
6. NICOLAE, I. Încheierea contractului de donație. În: *Revista Universul Juridic*, 2018, nr.1, p.39.
7. MERȚICARU, D-G. I. *Legatul şi clauza de preciput în contextul uniformizării legislației europene:* Rezumatul tezei de doctorat. Bucureşti, 2015, p.8-9.
8. CRĂCIUN, N. *Liberalitățile în noul Cod civil:* Teza de doctorat. Bucureşti, 2013, p.7.
9. ARDELEAN, G., PÂNZARI, I. Condițiile de validitate a contractului de donație în versiunea Codului civil modernizat. În: *Anale ştiințifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova*. Seria *Ştiințe juridice*, 2019, nr.10, p.13.
10. TUDORACHE, M. *Contractul încheiat prin mijloace electronice, în reglementarea Noului Cod civil*. Bucureşti: C.H. Beck, 2013, p.135.
11. Potrivit art.4 pct.4 din Legea 455/2001, semnătura electronică extinsă reprezintă acea semnătură electronică ce îndeplineşte cumulativ următoarele condiții: a) este legată în mod unic de semnatar; b) asigură identificarea semnatarului; c) este creată prin mijloace controlate în mod exclusiv de semnatar; d) este legată de datele în formă electronică la care se raportează, în aşa fel încât orice modificare ulterioară a acestora să fie identificabilă.
12. https://www.juridice.ro/496802/semnarea-contractelor-counterparts-din-perspectiva-dreptului-material-si-procesual-roman.html#_ftnref6;